

REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
w Poznaniu

PROJEKT

ZARZĄDZENIE

REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W POZNANIU

z dnia 2017 r.

w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Smolary”

Na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, poz. 2249) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Smolary”, zwanego dalej rezerwatem.

§ 2. 1. Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie naturalnej roślinności torfowiskowej mechowisk, obfitującej w rzadkie gatunki mszaków.

2. Przyrodniczymi i społecznymi uwarunkowaniami realizacji celu, o którym mowa w ust. 1, są:

- 1) występowanie w rezerwacie ginących w Wielkopolsce zespołów roślinnych, w tym *Scorpidio-Caricetum diandrae*, *Sphagno tenelli-Rhynchosporium albae*, *Caricetum limosae* i *Sphagno apiculati-Caricetum rostratae*;
- 2) występowanie w rezerwacie rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, w tym sierpowca błyszczącego *Hamatocaulis vernicosus*, skorpionowca brunatnego *Scorpidium scorpioides*, błotniszka wełnistego *Helodium blandowii* i turzycy dwupiennej *Carex dioica*,
- 3) położenie rezerwatu na terenie obszarów Natura 2000 Dolina Rurzyca PLH300017 i Puszcza nad Gwdą PLB300012;
- 4) występowanie w rezerwacie siedlisk przyrodniczych: 3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (*Chara* spp.); 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe); 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*); 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk; 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Rurzyca PLH300017;
- 5) położenie rezerwatu w całości na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa administrowanych przez Nadleśnictwo Płytnica.

§ 3. Identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków zawiera załącznik nr 1.

§ 4. Obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną.

§ 5. Działania ochronne na obszarze ochrony czynnej z podaniem ich rodzaju, zakresu i lokalizacji określa załącznik nr 2.

§ 6. Wprowadza się następujące ustalenie do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szydłowo, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych: zagospodarowanie przestrzenne zlewni jeziora Smolary w sposób niepowodujący obniżenia poziomu wód powierzchniowych i gruntowych w rezerwacie.

§ 7. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących
i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków

		Zagrożenia	Sposoby eliminacji lub ograniczania
Wewnętrzne	Istniejące	Wkraczanie drzew i krzewów, w szczególności świerka pospolitego <i>Picea abies</i> , modrzewi <i>Larix div.sp.</i> , olszy szarej <i>Alnus incana</i> , olszy pomarszczonej <i>Alnus rugosa</i> oraz czeremchy amerykańskiej <i>Padus serotina</i>	Eliminacja gatunków obcych
		Zarastanie ekosystemów torfowisk przez drzewa i krzewy	Usuwanie drzew i krzewów
		Ekspansja trzciny pospolitej	Koszenie
		Obniżenie poziomu wody na torfowisku i lustra wody w jeziorze Smolary	Koszenie, usuwanie drzew i krzewów
		Antropopresja – penetracja rezerwatu przez ludzi	Wzmoczone kontrole Straży Leśnej. Rozebranie i usunięcie pomostów nad jeziorem Smolary
	Potencjalne	Nie zidentyfikowano	-
Zewnętrzne	Istniejące	Spadek poziomu wody powierzchniowej i gruntowej	Zagospodarowanie przestrzenne zlewni jeziora Smolary i torfowisk w sposób niepowodujący obniżenia poziomu wód powierzchniowych i gruntowych w rezerwacie
		Eutrofizacja siedlisk	Brak
		Susze i zmniejszenie opadów	Brak
	Potencjalne	Nie zidentyfikowano	-

Działania ochronne na obszarze ochrony czynnej z podaniem ich rodzaju, zakresu i lokalizacji

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja działań ochronnych
1.	Usuwanie drzew i krzewów	Usuwanie olszy szarej i pomarszczonej, modrzewi, świerka oraz czeremchy amerykańskiej z pozyskaniem drewna. Wyrwanie lub wycinanie młodych osobników poniżej szyi korzeniowej; wyносzenie uzyskanej biomasy poza teren rezerwatu. W pierwszych trzech latach obowiązywania planu ochrony; w latach późniejszych na podstawie wyników monitoringu, o którym mowa w działaniu ochronnym nr 12	Wydz. 565a, 565b, 565r, 590a Nadleśnictwa Płytnica
2.	Usuwanie drzew i krzewów	Usuwanie drzew i krzewów z pozyskaniem drewna. Wyrwanie lub wycinanie młodych osobników poniżej szyi korzeniowej; wyносzenie uzyskanej biomasy poza teren rezerwatu. W pierwszych trzech latach obowiązywania planu ochrony, w okresie zimowym; w latach późniejszych na podstawie wyników monitoringu, o którym mowa w działaniu ochronnym nr 10	Wydz. 565a, 565b, 590a i 590f Nadleśnictwa Płytnica
3.	Koszenie	Koszenie z pozostawianiem 50% powierzchni nieskoszonej (co roku innej) z usunięciem biomasy poza teren rezerwatu. Co dwa lata przez cały okres obowiązywania planu ochrony; od 15 sierpnia do 30 września	Wydz. 565a, 565b Nadleśnictwa Płytnica
4.	Usuwanie trzciny pospolitej	Ręczne koszenie trzciny pospolitej z usunięciem biomasy poza teren rezerwatu. Począwszy od pierwszego roku obowiązywania planu ochrony co roku przez pięć lat; od 15 czerwca do 15 lipca	Wydz. 590a i 590f Nadleśnictwa Płytnica
5.	Uporządkowanie i kontrola antropopresji w obrębie jeziora Smolary	Okresowe kontrole ruchu turystycznego w strefie brzegowej w ramach rutynowych patroli Straży Leśnej. Działanie realizowane przez cały okres obowiązywania planu ochrony	Wydz. 590f, 590g Nadleśnictwa Płytnica
6.	Eliminacja nielegalnych połowów w jeziorze Smolary	Kontrola linii brzegowej w celu zapobieżenia nielegalnym połowom ryb i niszczeniu roślinności przybrzeżnej. Działanie realizowane przez cały okres obowiązywania planu ochrony	Wydz. 590f, 590g Nadleśnictwa Płytnica
7.	Poprawa stanu	– Usuwanie całości martwego drewna,	Wydz. 565d, 589a,

	zachowania borów chrobotkowych	<p>w tym gałęzi, z wyniesieniem go poza teren rezerwatu. Nie rzadziej niż raz na 5 lat w okresie obowiązywania planu ochrony.</p> <p>– Utrzymywanie zwarcia drzewostanu na poziomie 70–80% – w razie konieczności wycinanie pojedynczych drzew. Działanie ciągłe, realizowane na podstawie wyników monitoringu, o którym mowa w działaniu ochronnym nr 10</p>	589j (południowa część), 589o, 590c, 591c Nadleśnictwa Płytnica
8.	Poprawa dostępności miejsc lęgowych gągoła i nurogęsi	Rozwieszenie i utrzymanie sprawności technicznej skrzynek lęgowych. Działanie ciągłe realizowane przez cały okres obowiązywania planu ochrony	Okolice rzeki Rurzyca na terenie Nadleśnictwa Płytnica
9.	Monitoring poziomu wód	Montaż na mszarze i obsługa 8 studzienek piezometrycznych. Montaż w pierwszych dwóch latach obowiązywania planu ochrony w okresie letnim; odczyty – co trzy miesiące przez cały okres obowiązywania planu ochrony	Wydz. 565r, 590a, 590f Nadleśnictwa Płytnica
10.	Monitoring roślinności	Wykonanie nie mniej niż trzech zdjęć fitosocjologicznych metodą Braun-Blanqueta w każdym typie roślinności. W pierwszych dwóch latach obowiązywania planu ochrony, następnie co pięć lat	Cały teren rezerwatu
11.	Monitoring flory torfowiskowej	Określanie rozmieszczenia i liczebności rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, w tym w szczególności wymienionych w § 2 ust. 2 pkt 2. W pierwszych trzech latach obowiązywania planu ochrony, przed realizacją działań ochronnych nr 1 i 2, następnie co pięć lat	Cały teren rezerwatu
12.	Monitoring populacji gatunków obcych geograficznie i ekologicznie	Określenie rozmieszczenia i liczebności gatunków obcych geograficznie i ekologicznie, w szczególności olszy szarej i pomarszczonej, modrzewi, świerków oraz czeremchy amerykańskiej. Po realizacji działania ochronnego nr 1, najpóźniej w czwartym roku obowiązywania planu ochrony, następnie co pięć lat	W miejscach realizacji działania ochronnego nr 1

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą o ochronie przyrody, regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia dla rezerwatu przyrody plan ochrony. Plan ochrony sporządza się na okres 20 lat.

Projekt planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Smolary”, zwany dalej projektem planu ochrony, uwzględnia wymogi rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794) oraz zakres planu ochrony dla rezerwatu przyrody określony w art. 20 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody.

Rezerwat położony jest na terenie obszarów Natura 2000 Dolina Rurzyca PLH300017 oraz Puszcza nad Gwdą PLB300012, dla których Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie i Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu ustanowili plany zadań ochronnych, opublikowane odpowiednio w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego z 30 czerwca 2014 r. poz. 3784 oraz w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego z 23 kwietnia 2015 r. poz. 2773. W związku z tym, zgodnie z art. 20 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody, plan ochrony nie uwzględnia zakresu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000.

Rezerwat utworzono zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 listopada 1990 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 48, poz. 366). Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 5 lipca 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Smolary” (Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 4442) zostały określone jego nazwa, położenie, cel ochrony przyrody, typ i podtyp, a także sprawujący nadzór nad rezerwatem. Rezerwat zajmuje powierzchnię 143,2 ha.

Projekt planu ochrony sporządzono na podstawie:

- 1) dokumentacji *Plan ochrony rezerwatu „Smolary” na okres 01.01.2009 – 31.12.2028* (Gawroński A., Gawrońska A. Gąbka M., Owianny P. 2008. Poznań. Mscr.);
- 2) *Dokumentacji planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Dolina Rurzyca PLH300017* (plik PDF znajdujący się w zasobach RDOŚ w Poznaniu);
- 3) *Dokumentacji planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Puszcza nad Gwdą PLB300012* (plik PDF znajdujący się w zasobach RDOŚ w Poznaniu);
- 4) zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 23 czerwca 2014 r. w sprawie

ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Rurzyca PLH300017 (Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 3784);

- 5) zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 21 kwietnia 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza nad Gwdą PLB300012 (Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 2773).

W projekcie planu ochrony cel ochrony przyrody sformułowano jak w zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 5 lipca 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Smolary” jako zachowanie naturalnej roślinności torfowiskowej mechowisk, obfitującej w rzadkie gatunki mszaków.

Zidentyfikowano istniejące i potencjalne zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne dla rezerwatu oraz sposoby ich eliminacji lub ograniczenia. W związku ze stwierdzeniem zagrożenia zewnętrznego polegającego na spadku poziomu wody powierzchniowej i gruntowej wprowadzono następujące ustalenie do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego zagospodarowanie przestrzenne zlewni jeziora Smolary w sposób niepowodujący obniżenia poziomu wód powierzchniowych i gruntowych w rezerwacie.

Projekt planu ochrony nie przewiduje udostępnienia rezerwatu dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i sportowych, gdyż uznano, że zapewni to skuteczne sprawowanie nadzoru nad rezerwatem. Nie wskazuje także miejsc udostępnionych do prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, bowiem uznano, że cel ochrony przyrody oraz charakter rezerwatu wykluczają możliwość takiego wykorzystania.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu zgodnie z art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) oraz § 3 i § 6 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody:

- udostępnił projekt zarządzenia na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu,
- ogłosił na tablicy ogłoszeń w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu w terminie od do informację o przystąpieniu do sporządzania planu ochrony;

- ogłosił w prasie o zasięgu wojewódzkim w dniu informację o przystąpieniu do sporządzania planu ochrony;
- przesłał do wójta gminy Szydłowo, Nadleśnictwa Płytnica oraz do organizacji pozarządowych zainteresowanych ochroną przyrody informację o przystąpieniu do sporządzania projektu planu ochrony

Do projektu planu ochrony wniesiono ... uwag i wniosków. Ich zestawienie wraz z informacjami, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie uwzględnione, zawarto w tabeli nr 1.

Tabela 1. Zestawienie uwag i wniosków zgłoszonych w związku z udziałem społeczeństwa w opracowywaniu projektu planu ochrony dla rezerwatu

Lp.	Wniosek/uwaga Podmiot zgłaszający, data zgłoszenia	Sposób wzięcia pod uwagę oraz zakres uwzględnienia
1.		
2.		

Projekt zarządzenia został zaopiniowany przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody w Poznaniu uchwałą nr 19/2016 z dnia 13 grudnia 2016 r., Radę Gminy Szydłowo uchwałą nr ... z ... 2017 r., a także uzgodniony z Wojewodą Wielkopolskim pismem nr ... z ... 2107 r.